

можливість зазирнути в глибинні переживання людини, а відтак, читаючи, ми знаходимо вихід з цього лабіринту, і пізнаємо есенцію. Читаючи тексти українського новелістичного психолога, закрадається думка про те, що це написано для нашого міжнародного покоління, тому не варто ховати від світу те, що йому належить по праву від автора.

Література

1. Букса І. Творчість та словник малозрозумілих слів Василя Стефаника : монографія. Київ, 1996. 128 с.
2. Грещук В., Кононенко В., Хороб С. Василь Стефаник – художник слова. Івано-Франківськ : «Плай», 1996. 272 с.
3. Стефаник В. Твори. Київ : Дніпро, 1971. 424 с.
4. Стріха М. Український переклад і перекладачі : між літературою і націтворенням. Київ : Дух і Літера, 2020. 520 с.
5. Ткаченко Р. Поклик Химери : декаданс в українській літературі к. ХІХ – п. ХХ ст. Київ, 2010. 136 с.

Кондрашова Вікторія – студентка 4 курсу Факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: українська та зарубіжна література кінця ХІХ – початку ХХ століття; мала проза.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач Ткаченко В.І.

Віта Мартинюк

ХУДОЖНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕМИ МАТЕРИНСТВА У НОВЕЛІСТИЦІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Сучасний стан досліджень теми материнства дає можливість зрозуміти, що запропонована тема має цілий

ряд напрямів для дослідження. В свою чергу, це може свідчити, що тема є **актуальною** в сучасній літературознавчій науці. Новелістика Василя Стефаника різноманітна. Особливістю новел є те, що зазвичай вони побудовані на діалогах. У творах В. Стефаника Україна постає у ролі жінки-матері. Тема материнства багатопланово висвітлена у творчості письменника. Бо бути дружиною і матір'ю – це найсвятіше і найважливіше у житті будь-якої дівчини і має особливе значення для ментальності українців. Образ матері має важливу роль у творчості В. Стефаника. Мати дає дитині життя і веде її до духовного начала. У новелістиці мотив матері має глибоке символічне значення, бо лише вона має велику любов і приносить в цей світ нове життя. В. Стефаник, як і Тарас Шевченко, зображав душу та думки простої жінки-матері. Зображає її переживання, страхи за життя її дитяти. Новели пройняті тим, що автор виражає співчуття до своїх персонажів і це неможливо приховати [1, с. 7-8].

Одразу після появи збірки «Синя книжечка» Василь Стефаник став знаменитим. Його творчість сприймалась сучасниками як суспільно важлива подія в духовному житті українського народу. Новаторські якості новелістики В. Стефаника та його художня майстерність посіли важливе місце в історії літератури. Новели перекладені О. Кобилянською німецькою мовою – «Лист», «Новина», «З села виводили», «Стратився», «Камінний хрест», «Сама-самісінька», «Катруся». У них надзвичайно важливе правдиве зображення життєвих реалій додає цим новелам особливу художню зацікавленість. Новели насичені почуттями. Не зважаючи на тодішню убогість, злидні, материнські почуття не зникали, а навпаки, матері хвилювались за майбутнє своїх дітей і жаліли їх. На думку І. Франка, твори В. Стефаника пройняті глибоко зворушливим ліризмом, який сильно хвилює людське серце й відразу, з першого ж речення, передає читачу своєрідний ніжний настрій.

Мета статті – дослідити тему материнства у новелістиці Василя Стефаника, а також психологію героїв.

Василь Стефаник – один з найталановитіших українських письменників-реалістів, неперевершений майстер соціально-психологічної новели. Його творчість зацікавила сучасників глибоким знанням життя і душевного стану селянина, простотою мовлення, психологією образів та ліризмом [2, с. 533].

Стефаникові новели вражають своєю правдивістю, стислістю викладу, оригінальністю і художньою досконалістю. Автор своєю художньою силою, висвітлює соціальну нерівність і правдивість того, що відбувалось у тодішніх селах Західної України. Твори Стефаника вражають жахливими картинами минулого [4, с. 5-6].

Творчість Василя Стефаника мала великий вплив на розвиток української новелістики. Особливістю творів є те, що всю увагу прозаїк зосереджує не на описі зовнішніх подій, а на тому, що відбувається в душі героя. Його новели є глибоко ліричними і торкаються душі [1, с. 10].

Тема материнства і дитинства, материнської жертвності, з'являється у творчості Василя Стефаника під час виходу першої збірки «Синя книжечка», яка з'явилась у 1899 р. у Чернівцях. Письменник любив дітей і турбувався за їхнє майбутнє. І саме про них, дітей, створив ряд новел: «Мамин синок», «Діточа пригода», «Лесева фамілія», «Катруся», «Кленові листки», «Марія», «Вечірня година» та інші новели. Для дитячого читання подано новели «Катруся» та «Новина». Трагізм дитячого життя, зачепить душу кожного, навіть дорослого, хто читатиме ці новели. Іван Франко назвав Василя Стефаника найбільшим художником після Тараса Шевченка, бо мав на увазі його висвітлення теми материнства у своїй творчості [3, с. 26].

У другій збірці В. Стефаника, яка вийшла 1900 р. у творах «Камінний хрест», «Засідання», «Лист», «Підпис», було відображено тогочасне життя у нужді та горі.

У новелі «Марія» основним є образ мами-страдниці. Вона безмежно любить своїх синів. В маминих спогадах відтворено щирю любов: *«...лягали коло дітей, а рано сонце будило їх разом з дітьми. Вона їх провадила до кернички і споліскувала росу з голов, а найстарший двигав для батька воду в збнятку. Чоловік лишався в полі, а вона йшла з ними додому: одно на руках, а двоє коло запаски. А по дорозі гралася ними, як дівка биндами. Любувала й голубила їх. Хіба ж часу жалує? Моцна й здорова, все скоро зробить. Діти росли всі, ні одно не слабувало. Пішли до школи. Ходила за ними по всіх містах, носила на плечах колачі й білі сорочки, ноги ніколи не боліли їй»* [5, с. 1] А як вирости діти, то переживання за них не менші. Як і будь-яка мама, Марія дізнавшись, що дітям загрожує небезпека, стрімголов поспішала до синів, щоб їх врятувати: *«А як у Львові заперли їх до арешту за бунт, то сіла на колію, а та колія так бігла й летіла до синів, мовби там у машині, напереді, горіло її серце»* [5, с. 1]. Також Василь Стефаник правдиво зобразив любляче схвильоване материнське серце, бо діти повинні йти на війну: *«А як настала війна, то оба старші зараз зачали збиратися, а й найменший не хотів лишитися. Лагодила їх цілу ніч у дорогу, затикала кулаками рот, аби їх не побудити. А як почало світати, на зорях, як побачила їх, що сплять супокійне, то й сама заспокоїлася. Сіла біля них у головах, гляділа на них тихенько від зорі до сходу сонця і – в той час посивіла»* [5, с. 2]. Трьох синів і чоловіка забрала в Марії війна і каторга. Але це її не зневірило і не зламало духовно. Вона й далі пишається своїми синами, що вони самовіддано служили справі визволення народу. Материнське серце героїні зберігає вічну любов до дітей, у своїй «зраненій» душі, яка на цьому світі залишилась вже одна:

«– Діти мої, сини мої, де ваші кістки білі? Я піду позбираю їх і принесу на плечах додому!

Чула, що лишилася сама на світі, глянула на небо й зрозуміла, що під тою покришкою сидить сама і що ніколи

вже не вернуться до неї її сини, бо цілий світ здурів: люди і худоба» [5, с. 3].

Маріїна любов була безмежна, навіть до чужих дітей: *«Молоденький козак так довго та гарно просив, що врешті увійшла з ними в хату. Станула біля порога, а вони позасідали коло стола.*

– Продайте нам що-небудь їсти; голодні ми, матусю.

– Що ж вам дам їсти? Там, на полиці, є хліб».

«Підлізла Марія на грядки, виймила зі скрині сорочку і подала роздягненому.

– Вбирай, це з мого сина; бог. знає, чи верне, чи буде її носити.

Несміло взяв козак сорочку і надягнув» [5, с. 5].

Отже, новелістика Василя Стефаника є надзвичайно важливою у відображенні історії буття українського народу. Завдяки Василю Стефанику ми маємо можливість зрозуміти, як важко було матерям в XIX столітті. Новели письменника захоплено читали і читають, бо в них відчутна правдивість тогочасних подій. Бажання *«сказати людям щось таке сильне і гарне, що такого їм ніхто не сказав ще» [2, с. 544]* не полишало автора до кінця життя. Також Василь Стефаник мав прекрасну можливість – він сказав все, що хотів.

Дослідження новелістики Василя Стефаника є невичерпним, оскільки ми охопили лише тему материнства, яка була складовою новелістики письменника. Тому в подальшому нам варто дослідити ще й інші теми у творчості Василя Стефаника.

Література

1. Василь Стефаник у критиці та спогадах : Статті, висловлювання, мемуари. Київ, 1970.

2. Дзеверін І., Дончик В., Мишанич О. Історія української літератури. Київ : Наукова думка. 1987. С. 533.

3. Кучинський М. Стильові особливості новел В. Стефаника антивоєнного циклу // Дивослово. 1995. № 5.
4. Коцюбинська М. Читаючи Стефаника // Мої обрії : в 2-х т. Т. 1 Київ, 2004. 336 с.
5. Стефаник В. Новели : Карпати, 1977.
6. <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=338>

Мартинюк Віта – студентка 3 курсу Факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Наукові інтереси: новелістика XIX століття.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри української літератури Ткаченко В. І.

Ауріка Кожухарь

РОЛЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДЕТАЛІ У РОЗКРИТТІ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ПЕРСОНАЖІВ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Вивчення проблеми психологізму дає змогу усвідомити своєрідність національних естетичних традицій, психології і філософії, етики, зокрема національного характеру, а це, у свою чергу, значно розширює уявлення, насамперед, про національні особливості психологізму творів, обумовлені особистісно-індивідуальними особливостями характеру, внутрішнього світу письменника і героїв, специфікою їх світосприйняття та світовідчуття, а також суспільно-політичними умовами життя, досягнути цілісну концепцію національного буття загалом й особистості зокрема в творчості українських новелістів. Підставою для такого дослідження є не розкриті багатогранні можливості психологізму, його роль у